

**Forsvarerens almindelige adgang til aktindsigt
efter retsplejelovens § 729 a, stk. 3.**

1. Indledning.

I RM nr. 5/1992 er der med udgangspunkt i den dagældende bestemmelse i retsplejelovens § 745 fastsat nærmere retningslinier for forsvarerens adgang til det materiale, der er tilvejebragt af politiet.

Ved lov nr. 436 af 10. juni 2003 om ændring af straffeloven og retsplejeloven (Bekæmpelse af rockerkriminalitet og anden organiseret kriminalitet) blev der i retsplejelovens § 745 indført en ny bestemmelse om afgrænsningen af det materiale, der er omfattet af forsvarerens almindelige adgang til aktindsigt.

Ved lov nr. 215 af 31. marts 2004 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Offentlighed i retsplejen) blev § 745 ophævet og bestemmelsens indhold flyttet til retsplejelovens § 729 a. En generel beskrivelse af reglerne om offentlighed i retsplejen findes i Rigsadvokaten Informerer nr. 36/2004.

I det følgende omtales sagsafgrænsningen i retsplejelovens § 729 a nærmere, ligesom der fastsættes retningslinier for forsvarerens adgang til materiale omfattet af bestemmelsen. Reglerne om undtagelse af oplysninger fra aktindsigt omtales derimod ikke. Herom henvises til Rigsadvokaten Informerer nr. 36/2004.

2. Retsplejelovens § 729 a.

2.1. Materiale omfattet af adgangen til aktindsigt.

2.1.1. Forarbejderne.

Ifølge retsplejelovens § 729 a, stk. 3, har forsvareren ret til at gøre sig bekendt med det materiale, som politiet har tilvejebragt til brug for den sag, som sigtelsen angår.

Ifølge forarbejderne til bestemmelsen (Folketingstidende 2002-03, Tillæg A, side 6719ff.) skal materialet anses for *tilvejebragt*, hvis den efterforskende politikreds selv har indsamlet materialet eller har modtaget det fra en anden dansk eller udenlandsk politimyndighed. Hermed omfattes bl.a. afhøringsrapporter, gerningsstedsbeskrivelser, tekniske rapporter m.v.

Oplysninger, der i anden sammenhæng er indsamlet af og opbevares hos eksempelvis en anden politikreds, Rigspolitichefens nationale efterforskningsstøttecenter (NEC), de regionale støtteefterforskningscentre (REC) eller Politiets Efterretnings-tjeneste (PET), kan derimod ikke anses for at være *tilvejebragt* i § 729 a's forstand.

For at være omfattet af forsvarerens almindelige adgang til aktindsigt skal materialet endvidere være *tilvejebragt til brug for den sag, som sigtelsen eller tiltalen angår*. Heri ligger ifølge forarbejderne et krav om, at materialet som udgangspunkt er tilvejebragt med henblik på efterforskningen af den konkrete sag.

I nogle tilfælde vil materiale, der ikke er tilvejebragt til brug for den konkrete sag, imidlertid også kunne være omfattet af forsvarerens adgang til aktindsigt. Som eksempler herpå nævnes i forarbejderne oplysninger om mistænkte personers aktiviteter i tilknytning til det forhold, som efterforskningen angår, f.eks. oplysninger om deres færden på gerningstidspunktet. Se endvidere afsnit 2.1.2. nedenfor.

Mere generelle baggrundsoplysninger om eksempelvis kriminalitetsmønstre eller persongrupperes tilknytning til bestemte kriminelle netværk eller grupperinger kan ikke anses for tilvejebragt til brug for den konkrete sag. Det gælder uanset, om oplysningerne i anden sammenhæng er indsamlet af den efterforskende politikreds, eller de er indsamlet af en anden dansk eller udenlandsk politimyndighed, og overgivet til den efterforskende politikreds i forbindelse med den konkrete sag.

Oplysninger, der fremgår af politiets efterforskningsregistre mv., vil som udgangspunkt heller ikke kunne anses for tilvejebragt til brug for den konkrete sag.

Materiale, som anklagemyndigheden har til hensigt at fremlægge under domsforhandlingen, vil dog altid være omfattet af forsvarerens aktindsigt.

I forarbejderne er det endvidere forudsat, at oplysninger om identiteten på en meddeler, som ønsker at være anonym, og hvis navn derfor er udeladt af politirapport-

ten, ikke vil være omfattet af forsvarerens adgang til aktindsigt. Det samme gælder for andre kilder end meddelere, hvis kildens identitet på baggrund af et ønske om at være anonym, ikke fremgår af rapporten. Med hensyn til udformningen af politi-rapporter i de nævnte situationer henvises til RM 5/2005.

2.1.2. Retspraksis

Ved kendelse af 28. oktober 2004 har Højesteret for første gang taget stilling til sagsafgrænsningen i retsplejelovens § 729 a. Kendelsen er nærmere omtalt i Rigsadvokaten Informerer nr. 46/2004.

I den konkrete sag var der rejst tiltale mod A for at have haft anden kønslig omgængelse end samleje med F. Samtidig verserede en sædelighedssag mod en anden mistænkt B, hvori F tillige var forurettet. Under sagsforberedelsen anmodede A's forsvarer om aktindsigt i efterforskningsmateriale i andre sager, hvor F var forurettet, herunder navnlig sagen mod B.

Politimesteren i Århus afslog begæringen om aktindsigt, hvorefter spørgsmålet blev indbragt for retten. Byretten og landsretten godkendte politimesterens afgørelse. Sagen blev herefter med Procesbevillingsnævnets tilladelse indbragt for Højesteret, der i sin kendelse bl.a. udtalte følgende:

”... Efter retsplejelovens § 729 a, stk. 3, har forsvareren adgang til at gøre sig bekendt med det materiale, politiet har tilvejebragt for den sag, som sigtelsen eller tiltalen angår. Dette gælder uden hensyn til materialets betydning for sagen.

De oplysninger, som advokat ... som forsvarer for tiltalte har anmodet om aktindsigt i, er ikke tilvejebragt af politiet til brug for den sag, som tiltalen angår. Efter forarbejderne til bestemmelsen sammenholdt med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 6 omfatter forsvarerens adgang til aktindsigt imidlertid alt materiale, som er af betydning for sagen, uanset om det er tilvejebragt for den pågældende sag.”

I den konkrete sag fandt Højesteret, at oplysningerne ikke var af betydning for A's forsvar, og begæringen om aktindsigt blev derfor afslået.

Det følger af kendelsen, at bestemmelsen i § 729 a, stk. 3, må fortolkes i lyset af det almindelige objektivitetsprincip, hvorefter anklagemyndigheden er forpligtet til

at fremlægge alle oplysninger, der måtte have betydning for skyldspørgsmålet, jf. herved også EMRK art. 6.

Hvis politi eller anklagemyndighed således får kendskab til oplysninger, som ikke er tilvejebragt til brug for den sag, som sigtelsen eller tiltalen angår, men som må antages at have betydning for tiltaltes forsvar, skal sådanne oplysninger inddrages i sagen og forsvareren meddeles aktindsigt heri efter reglen i retsplejelovens § 729 a, stk. 3.

2.1.3. O-rapporter

I forbindelse med en omfattende efterforskning i større drabssager og lignende anvendes i visse tilfælde en journalgruppe kaldet *O-rapporter* (oplysningsgruppen). Gruppen omfatter oplysninger om personer eller emner i relation til sagen, hvoraf nogle ikke umiddelbart skønnes at have nogen betydning for sagens opklaring, herunder resultatløse undersøgelser. Herudover omfatter gruppen oplysninger, der helt indlysende er uden hold i virkeligheden, og som derfor ikke indgår i den videre efterforskning.

Sådanne rapporter vil som udgangspunkt være tilvejebragt til brug for den sag, som sigtelsen eller tiltalen angår og derfor være omfattet af forsvarerens almindelige adgang til aktindsigt.

I særegne tilfælde, hvor materiale skønnes åbenbart uden betydning for sagen, kan dette ved meddelelse af aktindsigt udelades af selve sagsakterne. I så fald skal forsvareren skriftligt gøres bekendt med, at der er udeladt materiale, som anses for at være uden betydning for sagen, ligesom forsvareren bør modtage en bilagsfortegnelse, der også omfatter sådant materiale. Det gælder, selv om rapporterne er omtalt i et sagsresumé.

Forsvareren har herefter som udgangspunkt krav på efter begæring at kunne gøre sig bekendt med det udeholdte materiale.

Kopi af skrivelsen til forsvareren om udskillelse opbevares sammen med sagens akter.

3. Forsvarerens adgang til materialet.

3.1. Efter forsvarerens begæring.

En begæring fra forsvareren om at få tilsendt genpart af rapporter og kopi af andre bilag, der er tilvejebragt til brug for sagen, efterhånden som de udfærdiges eller tilvejebringes, bør i almindelighed imødekommes.

I så fald bør rapportgenparterne tilsendes, efterhånden som rapporterne udfærdiges, (uden at afvente den enkelte rapports færdiggørelse). Efter omstændighederne kan udlevering af politirapporter, der indeholder vidners forklaring, dog afvente den forklarendes godkendelse af rapportens indhold, men udsættelse af udleveringen med denne begrundelse må kun ske for et kortere tidsrum.

3.2. Uden forsvarerens begæring.

I arrestantsager vil der ofte være anledning til med kortere intervaller at tilsende forsvareren genparter eller kopier af de senest tilvejebragte bilag, selv om der ikke er fremsat begæring om tilsendelse, efterhånden som rapporter m.v. udfærdiges eller tilvejebringes. Herudover sendes genpart af anklageskriftet, så snart det er udfærdiget eller modtaget fra statsadvokaten, til forsvareren.

Undtagelsesvis kan der dog også i andre tilfælde være anledning til uden begæring at fremsende materiale til forsvareren, så snart det er tilvejebragt, f.eks. hvor der er tale om varetægtssurrogat, eller hvor der foreligger nye oplysninger, som eventuelt kan give anledning til en revurdering af andre efterforskningskridt, navnlig beslaglæggelse, eller som i øvrigt skønnes at have en sådan betydning for sigtedes forsvær, at det bør komme til forsvarerens kundskab med det samme.

4. Formen.

Uanset journaliseringsmåden, opbevaringsformen m.v. skal forsvareren have adgang til at gøre sig bekendt med det materiale, der er undergivet aktindsigt.

Det følger af retsplejelovens § 729 a, stk. 3, 2. pkt., at forsvareren skal have udleveret kopi af materialet, i det omfang det uden ulempe kan kopieres.

Kan materialet ikke uden ulempe kopieres, bør forsvareren henvises til at gennemgå materialet hos politiet eller anklagemyndigheden. Hvis det skønnes hensigtsmæssigt og forsvarligt, kan der undtagelsesvis gives forsvareren adgang til at hjemtage sådant materiale med henblik på gennemlæsning.

5. Ophævelse af tidligere forskrifter.

RM nr. 5/1992 og RAC skr. 43/73 ophæves.

Henning Fode